

4. undervisningsgang 8. november

Modalpartikler I

Gennemgang af opgave

Oplæsning og gennemgang af dialogerne

Modale adverbier

På dansk bruger vi mange småord som farver og nuancerer det vi siger. Man kan kalde dem modale adverbier. Man kan dele disse modale adverbier op i flere grupper. Men det er svært at lave helt skarpe grænser for disse grupper. Der er nogle adverbier som passer ind i flere af grupperne på samme tid. Der er også adverbier som ikke passer særlig godt ind i nogen af grupperne. Det I får her, er tommelfingerregler I kan bruge i begyndelsen. Næste gang kommer vi nærmere ind på forskellene mellem de forskellige adverbier. Vi skal også snakke om hvordan de forskellige adverbier kan kombineres.

En gruppe der udtrykker en subjektiv holdning til sætningens propositionelle indhold, fx: *heldigvis, desværre, mærkværdigvis, ærgerligt nok, allerede, endelig*.

Sætningens propositionelle indhold vil groft sagt sige det sætningen fortæller, når den er rensat for alle de modale ting som fx talerens holdning til det han siger. I følgende sætninger:

- Han er heldigvis i Frankrig
- Han er desværre i Frankrig
- Han er allerede i Frankrig

er det propositionelle indhold *Han er i Frankrig*. Uanset hvad taleren mener om det. Disse adverbier ændrer ikke sætningens propositionelle indhold. De kan både stå i forfeltet og på a-pladsen. De kan både udtales med og uden tryk alt efter hvor meget man ønsker at fokusere på dem.

En anden gruppe modificerer det propositionelle indhold, fx: *måske, sandsynligvis, muligvis, åbenbart*. Der er således forskel på:

- Han er sandsynligvis i Frankrig
- Han er åbenbart i Frankrig

Også disse adverbier kan stå både i forfeltet og på a-pladsen. Og de kan udtales med og uden tryk.

Endelig er der en gruppe som fortæller om afsenderens viden, holdninger eller formodninger om verden og om modtagerens viden og holdninger, fx: *jo, da, skam, nu, sgu, nok, vel, vist, vistnok*.

Det er især den sidste gruppe vi skal arbejde med her. Disse adverbier peger ud over selve den sætning de står i, og rækker endda ud i samtale-

situationen. Det er karakteristisk for dem at de ikke kan have tryk. De kan kun stå på a-pladsen. Der er delte meninger om hvad denne undergruppe af adverbier hedder. I dette kursus handler det om hvordan man bruger dem, og ikke så meget om de teoretiske detaljer. Men vi har brug for et ord så vi kan referere til dem. Derfor vil vi for nemheds skyld kalde dem modalpartikler.

Til gruppen af ord vi her kalder modalpartikler, hører desuden nogle småord som *heller ikke*, *også* og *ellers*. De kan også kun stå på a-pladsen, men de kan godt have tryk. Ligesom de ovenfor nævnte peger de ud over selve den sætning de står i.

Gennemgang af ordforklaringerne fra *Grammatikken* s. 186-189.

Øvelse

Sæt de rigtige modalpartikler ind:

A Vi skal af sted om ti minutter.

B Det ved jeg _____ godt!

A Hvorfor har du ikke bogen med?

B Den har jeg _____ glemt.

A Jeg sagde _____ du skulle huske den!

A Jeg spiser aldrig ost.

B Det smager _____ dejligt

A Jeg spiser aldrig ost.

B Det smager _____ ikke godt.

A Jeg spiser aldrig ost.

B Det gør jeg _____ ikke.

A Jeg er nødt til at gå nu.

B Du kan _____ godt vente en time

Øvelse

Indsæt de rigtige modalpartikler:

A Er det ikke flot jeg er holdt op med at ryge?

B Du har _____ aldrig røget.

A Jo, jeg har _____ røget i mange år.

B Det har jeg _____ aldrig lagt mærke til.

- A Sikke et regnvejr!
B Det gør _____ ikke noget. Du har _____ husket regntøj?
A Gud nej, det har jeg _____ glemt.
B Jeg sagde det _____ til dig i morges.
A Ja, det gjorde du _____. Men alligevel glemte jeg det.
- A Skulle vi ikke mødes klokken to?
B Jo, men jeg skulle _____ lige hjem først.
A Det tager _____ ikke så lang tid.
B Nej, men der er _____ så meget trafik nu.
A Nå, pyt. Jeg er nemlig _____ lige kommet.
B Nå, så er vi _____ lige gode om det.
- A Jeg elsker lagkage.
B Ja, det smager _____ godt.
A Du plejer _____ ikke at kunne lide søde ting.
B Nej, men jeg elsker lagkage. Det snakkede vi _____ om på skovturen.
A Jamen, der var jeg _____ ikke med.
B Nåhnej. Det var du _____ ikke.

Forberedelse til næste gang

Se på sætningerne fra sidste undervisningsgang. Lav en minidialog med hver sætning hvor du indsætter mindst en modalpartikel eller et modalt adverbium. Du må godt lave en lille smule om på formuleringerne.

- 1 Jeg måtte løbe hele vejen
- 2 Man må ikke betræde græsset
- 3 Man må ikke tale i mobiltelefon under mødet
- 4 Der er mange der ryger på lærerværelset
- 5 I skolerne serverer de sund mad
- 6 Der er nogen der gør rent på skolen hver dag
- 7 De sælger bøger i lufthavnen
- 8 De serverer kaffe om bord
- 9 De byggede huset i 1848
- 10 Lygterne bliver tændt klokken otte
- 11 Han har læst den bog masser af gange
- 12 De lukker dørene fem minutter før forestillingen
- 13 De malede huset rødt
- 14 De spiste maden op
- 15 De fangede ikke mange sild i år
- 16 Man må ikke ryge her
- 17 De gav store gaver det år

- 18 kommunen reparerede vejen
- 19 Det skal jeg nok ordne
- 20 Pedellen slog græsset i onsdags
- 21 Fuglen fodrer sine unger i tre uger
- 22 Man skal ikke fodre fiskene hver dag
- 23 Løverne får mad hver tirsdag kl. 14
- 24 Statsministeren udskrev valg i går
- 25 Man kan koge suppen dagen før
- 26 Man kan servere kagen med flødeskum eller is